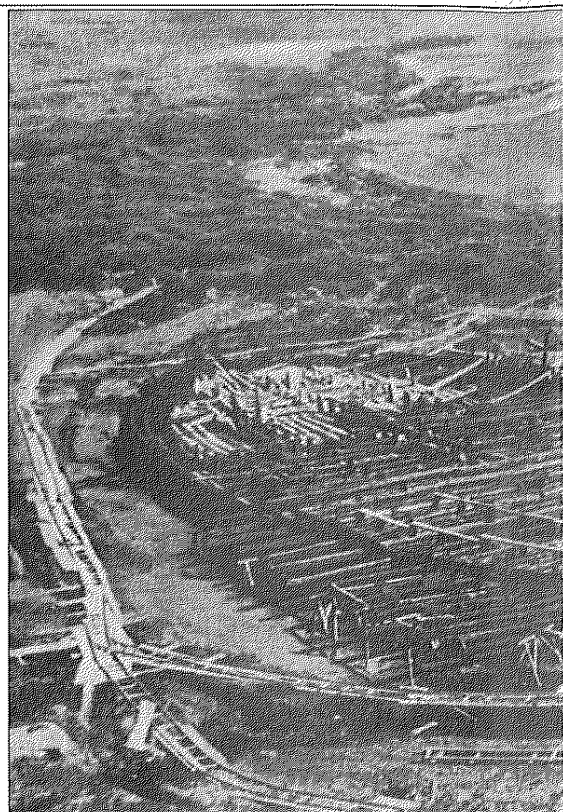

AV KARIN VIRGIN OCH GÖRAN EKBERG

Under det första århundradet efter Kristus sjönk två enorma romerska skepp i sjön Nemi, 27 km sydost om Rom. Skeppen hade byggts vid Nemis strand på order av kejsar Caligula. Strax efter hans död sänktes skeppen.

I slutet av 1920-talet blev Italiens diktator Benito Mussolini fascinerad av vraken och bekostade ett av de mest spektakulära bärgningsprojekt som någonsin genomförts. Stora delar av sjön tömdes på vatten och de två drygt 70 meter långa skeppen torrlades. De placerades såsmåningom i ett nybyggt museum i närheten, där de ställdes ut tillsammans med de många fynd som bärgades.

Under andra världskriget sattes skeppen i brand och förstördes av tyska soldater. Nu finns sedan några år tillbaka planer på att rekonstruera ett av Caligulas märkliga skepp från sjön Nemi.

Kejsar Caligulas

Många frågor kring de två skeppen saknar fortfarande definitiva svar. Historiker och arkeologer kan inte med säkerhet säga varför dessa två enorma skepp byggdes i den lilla sjön Nemi och exakt när och varför skeppen sjönk? Det är välkänt att Caligula mycket tidigt ogillade och tog avstånd från den traditionella romerska statsreligionen. Under hans resor österut fick han kontakt med flera nya filosofiska idéer och religioner, bl a från Egypten. Tillbaka i Rom lät han uppföra ett tempel åt den egyptiska gudinnan Isis Egizia. Ledande historiker anser att även skeppen i sjön Nemi sannolikt byggdes för religiösa riter tillägnade denna egyptiska gudinna.

När Caligula mördades år 41 e Kr ville den romerska senaten och den nya kejsaren Claudius radera ut minnet av den mycket impopulära Caligula. De två mäktiga skeppen i sjön Nemi sänktes sannolikt på order av Claudius.

Misslyckade bärgningsförsök

Nya kejsare tillsattes och avsattes eller mördades och Caligulas skepp på botten av sjön Nemi fick vila i frid. Först i mitten av 1400-talet gjordes det första bärgningsförsöket. Den italienske arkitekten Albertini lyckades med hjälp av dykare lokalisera vraken. Själv konstruerade han en plattform från vilken han försökte flytta ett av skeppen till strandkanten med hjälp av rep och krokar. Projektet misslyckades.

Knappt etthundra år senare, i mitten av 1530-talet, dök italienaren Francesco Damarchi ner till vraken med hjälp av en trähjälms. Han lyckades bärga några träprover och berättade att delar av däckets var klätt med röd mosaik.

Tre århundraden senare, år 1895, lyckades en antikhandlare från Rom med hjälp av en amatördykare bärga ett stort antal föremål från skeppen. Nu började de italienska myndigheterna

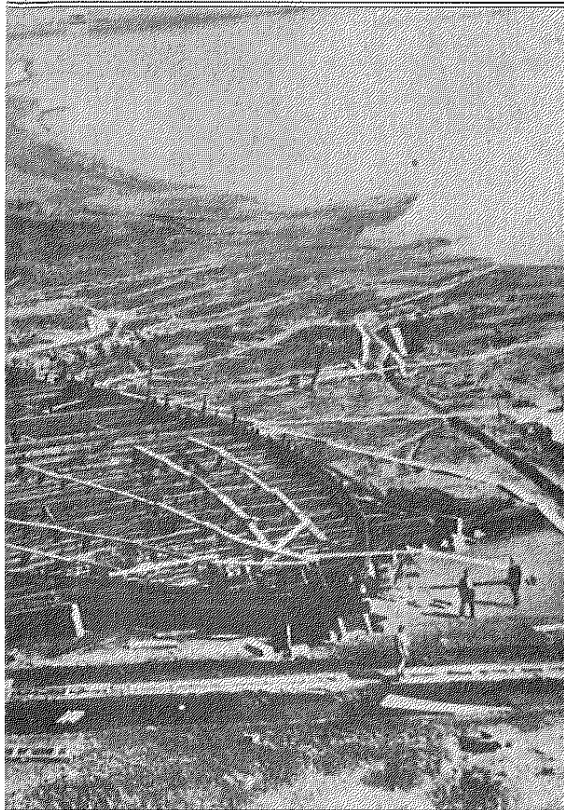
inse vilken skatt som fanns på botten av sjön och förbjöd vidare bärgningar.

Mussolinis dröm förverkligas

På 1920-talet blev Benito Mussolini besatt av idén att bärga dessa symboler från den romerska storhetstiden och beordrade att sjön skulle torrläggas. I oktober 1928 inleddes detta gigantiska arbete som tog inte mindre än fyra år.

En enorm pumpanläggning byggdes vid strandkanten av sjön och såsmåningom byggdes dessutom en stor flytande pumpanläggning. Vattnet leddes via fyra tjocka rör till en stor tank som anslöt till en av de bevarade kanaler som byggdes av romarna. Därifrån leddes vattnet ut i havet.

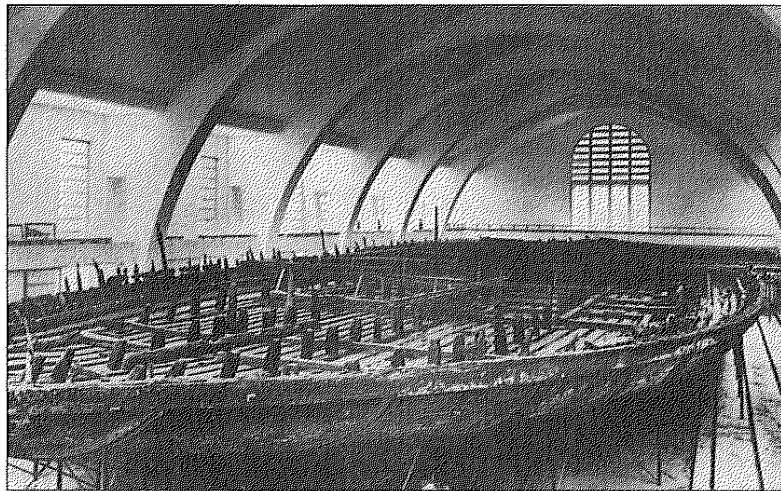
När vattnet efter drygt 17 månader sjunkit 5,52 meter syntes de första delarna av ett vrak. Utgrävningarna av detta vrak, som

Det första skeppet, *Prima nave*, var helt torrlagd när vattennivån i sjön sänkts med 11,28 meter. Skrovet uppmättes till drygt 71 meter långt och 20 meter brett.

Båda skeppen förflyttades upp på torra land med hjälp av en vagn på räls. Först förvarades skeppen under bar himmel men den brännande solen torkade träet mycket snabbt och behovet av konservering och ett skyddande tak blev akut. Så småningom flyttades skeppen in i ett nybyggt museum. Där brändes de av tyska soldater under andra världskriget och utplånades totalt.

Museet finns ännu kvar strax norr om staden Genzano, ca 30 km sydöst om Rom, vid kanten av sjön Nemi. Bilderna är hämtade ur Ucelli 1950.

De märkliga skepp

fick namnet *Prima Nave*, startade i maj 1929. Samtidigt som utgrävningarna av de högst liggande delarna av vraket inleddes fortsatte vattennivån i sjön att sjunka stadigt. I början av september samma år syntes hela vraket. Vattenytan hade då sjunkit 11,28 meter. En fullständig uppmätning av vraket gjordes och en stor mängd föremål tillvaratogs. Resultatet av uppmätningen visade att skeppet var drygt 71 meter långt och 20 meter brett.

En het potatis för politiker och forskare

Det andra skeppet låg djupare i sjön. Det blev synligt först när vattenytan hade sänkts med 15 meter. Detta inträffade i oktober 1930. Då startade också en livlig diskussion i Italien, både på vetenskaplig och politisk nivå, om projektet skulle fortsätta. Regeringen beordrade att pumparna skulle stoppas och många röster

höjdes för att avsluta projektet och låta det andra skeppet ligga kvar på botten av sjön.

I sju månader stod pumparna stilla och vattennivån började åter stiga. Plötsligt gav regeringen kontraorder: Slå på pumparna igen och bärga även det andra vraket! I oktober 1932, nästan exakt fyra år efter pumpandet inleddes, var även *Seconda nave* torrlagd, utgrävd och dokumenterad av arkeologer. Hon flyttades på samma sätt som *Prima nave* – med en specialbyggd vagn på räls. *Seconda Nave* var ännu något större – 73 meter lång och 24 meter bred.

Konservering och museum

Väl uppe på land började skroven snabbt torka och behovet av konservering blev akut. Efter rekommendationer från museet i Oslo valde man till slut att applicera vegetabilisk asfalt på träet.

De båda skeppen täcktes först

av ett provisoriskt tak men så småningom uppfördes en permanent museibygnad.

Förintelsen och framtiden

Det sorgliga slutet för kejsar Caligulas skepp kom 1944. Tyska soldater satte då eld på skeppen som båda brann ner helt och hållet.

Museet finns ännu kvar strax norr om staden Genzano. Där hölls för ett par år sedan ett upptaktsmöte där riktlinjerna drogs upp för ett mycket spektakulärt projekt. Det handlar om att bygga en fullskalig seglingsduglig replik av ett av de märkliga skeppen som bärgades i sjön i början av 1930-talet.

Läs mer

Ucelli, G. 1950. *Le Navi di Nemi*. La Libreria dello Stato. Rom. www.virtual-pc.com/orontes/archeo/index.html